

A photograph of several young green seedlings growing in small, dark-colored fabric pots filled with soil. The seedlings are in various stages of growth, with some showing two leaves and a small stem. The background is softly blurred, suggesting an indoor setting with natural light.

Perustietoa perusopetuksen kolmiportaisesta tuesta

Aija Rinkinen
opetusneuvos
Esi- ja perusopetus
Opetushallitus

Laki perusopetuslain muuttamisesta 642/2010

Erityisopetusta ja oppilaalle annettavaa muuta tukea koskevia säännöksiä muutettiin

Tavoitteena

- vahvistaa esi- ja perusopetuksessa oppilaan oikeutta saada tukea riittävän varhain ja joustavasti opetuksen yhteydessä
- lisätä annettavan tuen suunnitelmallisuutta
- tehostaa nykyisin käytössä olevia tukitoimia sekä moniammatillista yhteistyötä

Tuki vahvistuu asteittain

- yleinen tuki
- tehostettu tuki
- erityinen tuki

Perusopetuslain muutos

Laki perusopetuslain muuttamisesta 642/2010 sekä valtioneuvoston asetus perusopetusasetuksen 2 §:n muuttamisesta 893/2010 astuivat voimaan 1.1.2011

Uudistetut esiopetuksen ja perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet otettiin käyttöön viimeistään 1.8.2011.

Yleinen, tehostettu ja erityinen tuki opetussuunnitelman perusteissa

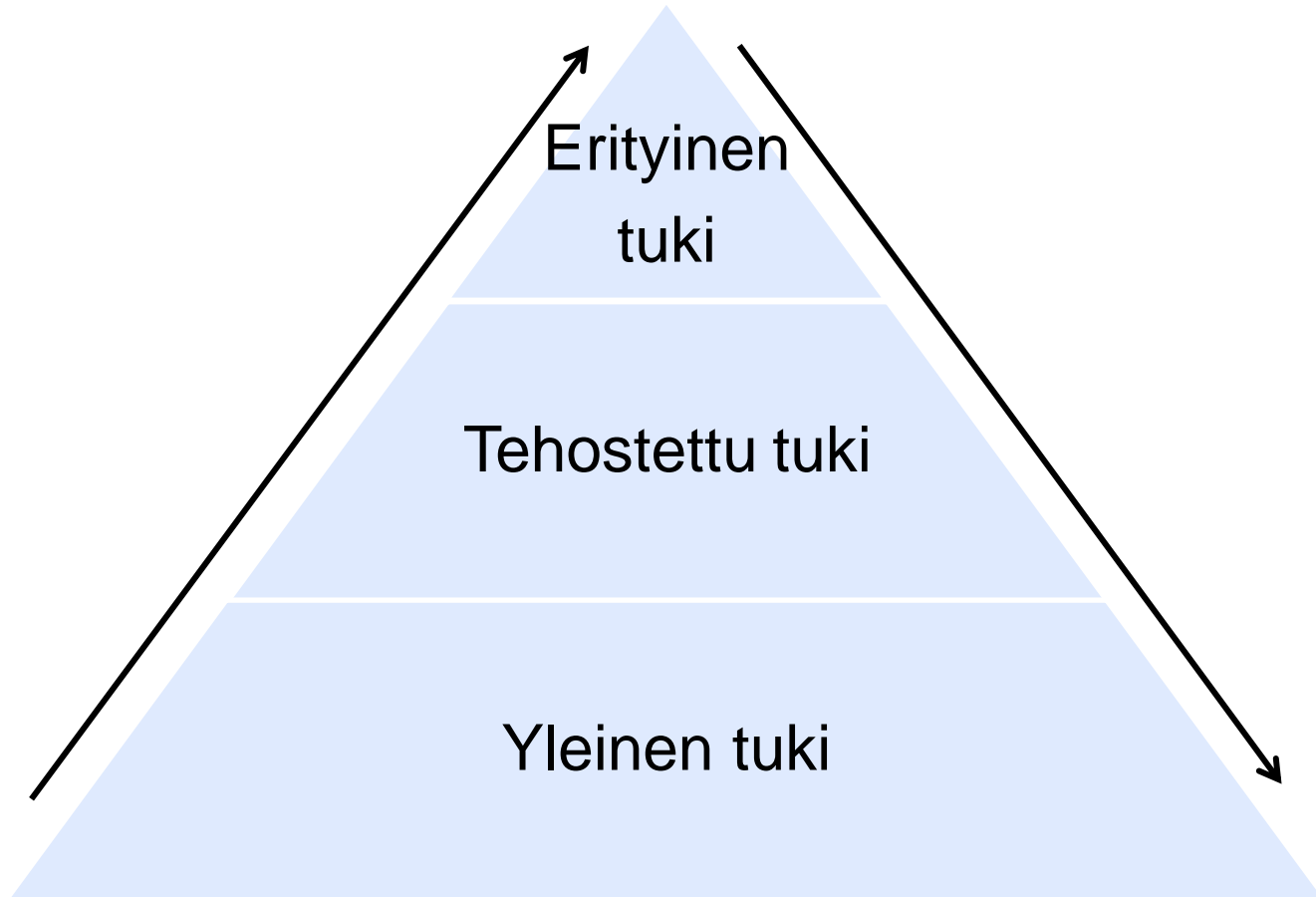

Kolmiportaisen tuen rakenne

Yleinen tuki
Tehostettu tuki
Erityinen tuki

Kolmiportaisen tuen rakenne

Tuen järjestämistä ohjaavat periaatteet

”Opetukseen osallistuvalla on oikeus saada riittävää kasvun ja oppimisen tukea heti tuen tarpeen ilmetessä.”
Pol 30 § 1 mom.

- Opetuksen ja tuen järjestämisen lähtökohtana on opetusryhmä sekä yksittäisen oppilaan vahvuudet ja kehityshaasteet
- Tuen tarve voi vaihdella tilapäisestä jatkuvaan, vähäisestä vahvempaan tai yhden tukimuodon tarpeesta useamman tukimuodon tarpeeseen
- Tuen tarvetta tulee arvioida jatkuvasti ja aloittaa tuen antaminen oikea-aikaisesti
- Tärkeää on tuen oikea taso ja muoto, tukimuotoja käytetään sekä yksittäin että yhdessä toisiaan täydentävinä
- Tuen tulee olla joustavaa, pitkäjänteisesti suunniteltua, tarpeen mukaan muuttuvaa

Yleinen tuki

Yleinen tuki

- Laadukas opetus sekä mahdollisuus saada ohjausta ja tukea oppimiseen ja koulunkäyntiin kaikkina työpäivinä on jokaisen oppilaan oikeus
- Opettajalla on vastuu opetusryhmän ja sen jokaisen oppilaan erilaisten lähtökohtien ja tarpeiden huomioonottamisessa
- Opetustyöhön sisältyy myös ohjauksellisia ja oppilashuollollisia tehtäviä
- Tuen tarpeiden arviointi ja tarvittavan tuen tarjoaminen kuuluu opettajan työhön ja kaikkiin opetustilanteisiin

Tehostettu tuki

Tehostettu tuki

- Tehostettua tukea annetaan silloin, kun yleinen tuki ei riitä
- Se avulla tuetaan suunnitelmallisesti oppilaan oppimista ja koulunkäyntiä
- Tuen tehtävänä on ehkäistä ongelmien kasvamista, monimuotoistumista ja kasautumista
- Tuki tulee järjestää laadultaan ja määrältään oppilaan kehitystason ja yksilöllisten tarpeiden mukaisesti
- Keskeisiä termejä
 - pedagoginen arvio
 - moniammatillinen oppilashuolto
 - oppimissuunnitelma

Pedagoginen arvio

Oppilaan opettaja tai opettajat yhdessä laativat yhdessä kirjallisen pedagogisen arvion. Tarvittaessa arvion laatimisessa käytetään myös muita asiantuntijoita. Edellyttää moniammatillista yhteistyötä.

Pedagogisessa arviossa kuvataan:

- oppilaan oppimisen ja koulunkäynnin tilanne kokonaisuutena
- oppilaan saama yleinen tuki ja arvio sen vaikutuksista
- oppilaan oppimisvaikeudet sekä oppimiseen ja koulunkäyntiin liittyvät erityistarpeet
- arvio siitä, millaisilla pedagogisilla, oppimisympäristöön liittyvillä, oppilashuollollisilla tai muilla tukijärjestelyillä oppilasta tulisi tukea

Oppimissuunnitelma

- Suunnitelma oppilaan oppimisen ja koulunkäynnin etenemisestä, siinä tarvittavista opetusjärjestelyistä sekä oppilaan tarvitsemasta tuesta.
- Hyväksyttyyn opetussuunnitelmaan perustuva kirjallinen, pedagoginen asiakirja.
- Tarvittaessa osa yleistä tukea, pakollinen tehostetun tuen aikana.
- Perustuu pedagogisessa arviossa tuotettuun tietoon.
- Oppimissuunnitelman laativat opettajat yhteistyössä oppilaan ja huoltajan kanssa. Tarvittaessa myös muut asiantuntijat mukaan.

Oppimissuunnitelma tehostettua tukea varten

Oppimissuunnitelman tulee sisältää seuraavat tiedot sen mukaan kuin oppilaan opetuksen ja tukitoimien järjestäminen edellyttää:

- oppilaan oppimisvalmiudet sekä oppimiseen ja koulunkäyntiin liittyvät erityistarpeet
- oppilaan oppimiseen, työskentely- ja vuorovaikutustaitoihin sekä koulunkäyntiin liittyvät tavoitteet
- opiskelun erityiset painoalueet eri oppiaineissa
- pedagogiset ratkaisut, kuten joustavat ryhmittelyt, samanaikaisopetus, opetusmenetelmät, opiskelustrategiat, työskentelytavat, kommunikointitavat, erityiset apuvälineet, oppimateriaalit ja muu tuki
- fyysiseen, psyykkiseen ja sosiaaliseen oppimisympäristöön liittyvät, oppilashuollolliset, ohjaukselliset tai muut ratkaisut
- moniammatillisen yhteistyön kuvaus ja eri toimijoiden vastuualueet
- yhteistyön toteuttaminen oppilaan ja huoltajan kanssa, huoltajan tarjoama tuki
- edistymisen seuranta ja arviointi, oppilaan mahdollisuus osoittaa osaamisensa eri tavoin, arviointitavat ja ajankohdat sekä oppilaan itsearviointi
- suunnitelman laatimiseen osallistuneet

Mallilomake perusopetuksen oppimissuunnitelmaa varten (tehostettu tuki)

Sisältö:

- Perustiedot
- Oppimissuunnitelman laatiminen
- Oppilaan opetuksen ja tukitoimien järjestäminen
- Laatimisessa hyödynnetyt asiakirjat
- Arviointi oppimissuunnitelman tarkistamista varten
- Salassa pidettävä

http://www.oph.fi/saadokset_ja_ohjeet/ohjeita_koulutuksen_jarjestamiseen/perusopetuksen_jarjestaminen/103/lomakkeet_oppimisen_ja_koulunkaynnin_tukeen

Erityinen tuki

Erityinen tuki

”Erityinen tuki muodostuu erityisen tuen päätökseen perustuvasta erityisopetuksesta sekä muista perusopetuksen tukimuodoista”
Pol 17 § 1 mom.

- Annetaan niille oppilaille, joiden kasvun, kehityksen tai oppimisen tavoitteiden saavuttaminen ei toteudu riittävästi muilla tukitoimilla
- Tehtävänä on tarjota oppilaalle kokonaisvaltaista ja suunnitelmallista tukea niin, että oppilas voi suorittaa oppivelvollisuutensa ja saa pohjan opintojen jatkamiselle peruskoulun jälkeen
- Käytettävissä ovat perusopetuksen kaikki tukimuodot
- Keskeisiä termejä
 - pedagoginen selvitys
 - moniammatillinen oppilashuolto
 - erityisen tuen päätös
 - HOJKS

Erityinen tuki

- Päätös erityisestä tuesta voidaan tehdä jo ennen esi- tai perusopetuksen alkamista taikka esi- ja perusopetuksen aikana ilman tehostetun tuen antamista jos se on oppilaan edun mukaista, edellyttää psykologista tai lääketieteellistä arviota
- Erityisopetus järjestetään oppilaan etu ja opetuksen järjestämisedellytykset huomioon ottaen muun opetuksen yhteydessä, tai osittain tai kokonaan erityisluokalla tai muussa soveltuvassa paikassa
- Tärkeää oppilaan mahdollisuus palata nykyistä joustavammin erityisen tuen piiristä takaisin tehostetun tai yleisen tuen piiriin

Pedagoginen selvitys

”Ennen erityistä tukea koskevan päätöksen tekemistä opetuksen järjestäjän on kuultava oppilasta ja tämän huoltajaa tai muuta laillista edustajaa sekä tehtävä oppilaasta pedagoginen selvitys”
Pol 17 § 3 mom.

Pedagogisen selvityksen laatimista varten opetuksen järjestäjän päättämä toimitelin, viranhaltija tai työntekijä hankkii

- oppilaan opetuksesta vastaavilta opettajilta **selvityksen** oppilaan oppimisen etenemisestä
- moniammatillisena oppilashuollon yhteistyönä, esimerkiksi oppilashuoltoryhmässä tehdyn **selvityksen** oppilaan saamasta tehostetusta tuesta ja oppilaan kokonaistilanteesta

Selvitysten perusteella opetuksen järjestäjä tekee **arvion** oppilaan erityisen tuen tarpeesta.

Em. kahden selvityksen ja em. arvion muodostamaa kokonaisuutta kutsutaan pedagogiseksi selvitykseksi.

Pedagogisessa selvityksessä kuvataan

- oppilaan oppimisen ja koulunkäynnin tilanne kokonaisuutena
- oppilaan saama tehostettu tuki ja arvio sen vaikutuksista
- oppilaan oppimisvalmiudet sekä oppimiseen ja koulunkäyntiin liittyvät erityistarpeet
- arvio siitä, millaisilla pedagogisilla, oppimisympäristöön liittyvillä, oppilashuollollisilla tai muilla tukijärjestelyillä oppilasta tulisi tukea
- perusteltu arvio siitä, tarvitseeko oppilas yhdessä tai useammassa oppiaineessa yksilöllistetyn oppimäärän

Pedagogisen selvityksen lisäksi erityisen tuen päätöksen valmistelemiseksi tulee *tarvittaessa* hankkia muita lausuntoja, kuten psykologinen tai lääketieteellinen lausunto tai vastaava sosiaalinen selvitys.

Erityisen tuen päätös

”Erityisen tuen antamiseksi opetuksen järjestäjän tulee tehdä kirjallinen päätös jota tarkistetaan ainakin toisen vuosiluokan jälkeen sekä ennen seitsemännelle vuosiluokalle siirtymistä.” Pol 17 § 2 mom.

Erityisen tuen antamista koskevassa päätöksessä määrätään mm.

- oppilaan pääsääntöinen opetusryhmä
- mahdolliset tulkitsemis- ja avustajapalvelut
- muut tarvittavat palvelut
- tarvittaessa oppilaan opetuksen poikkeava järjestäminen

Ennen tämän lain voimaatuloa tehty päätös jää edelleen voimaan ja sitä arvioidaan jatkossa määrääjoin tai tarvittaessa.

Erityisen tuen tarpeen tarkistaminen

- Erityisen tuen tarpeellisuus tulee tarkistaa lain edellyttämässä vaiheissa
- Tarkistamista varten tehdään uusi pedagoginen selvitys
- Mikäli tarpeen todetaan jatkuvan, erityisen tuen jatkamisesta tehdään uusi päätös
- Mikäli katsotaan, ettei oppilas tarvitse enää erityistä tukea, tuen lopettamisesta tehdään päätös. Tällöin oppilas siirtyy saamaan tehostettua tukea.

Pidennetty oppivelvollisuus

”Jos perusopetukselle säädettyjä tavoitteita ei lapsen vammaisuuden tai sairauden vuoksi ilmeisesti ole mahdollista saavuttaa yhdeksässä vuodessa, alkaa oppivelvollisuus vuotta perusopetuslaissa säädettyä aikaisemmin ja kestää 11 vuotta.” Pol 25 § 2 mom.

”Esiopetus voi pidennetyn oppivelvollisuuden piirissä oleville oppilaille annettavassa erityisopetuksessa kestää yhden tai kaksi vuotta.” Pol 9 § 2 mom.

Päätös pidennetystä oppivelvollisuudesta tehdään pääsääntöisesti ennen oppivelvollisuuden alkamista.

Lapselle tehdään tällöin myös päätös erityisestä tuesta (ml.HOJKS). Lapsella on oppivelvollisuuden alkamista edeltävänä vuonna oikeus saada esiopetusta.

Henkilökohtainen opetuksen järjestämistä koskeva suunnitelma (HOJKS)

- Tehdään erityistä tukea koskevan päätöksen toimeenpanemiseksi
- Hyväksytyyn opetussuunnitelmaan perustuva kirjallinen, pedagoginen asiakirja
- Oppilaan opettajat laativat yhteistyössä oppilaan ja huoltajan kanssa, tarvittavilta osin valmistellaan moniammatillisena yhteistyönä
- Suunnitelma opetuksen sisällöistä, pedagogisista menetelmistä ja muista tarvittavista tukitoimista
- Tulee tarkistaa tarvittaessa, vähintään kerran lukuvuodessa

HOJKS

Hojksin tulee sisältää seuraavat tiedot sen mukaan kuin oppilaan opetuksen ja tukitoiminen järjestäminen edellyttää:

- oppilaan oppimisvalmiudet sekä oppimiseen ja koulunkäyntiin liittyvät erityistarpeet
- oppilaan oppimisen ja koulunkäynnin yleiset tavoitteet
- oppiaineet ja aineryhmät sekä valinnaiset opinnot, joita oppilas opiskelee sekä oppiaineiden vuosiviikkotuntimäärät
- opiskelun erityiset painoalueet niissä oppiaineissa, joissa oppilaalla on yleinen oppimäärä
- oppilaan muuhun kehitykseen, kuten sosioemotionaalisiin tai motorisiin taitoihin liittyvät tavoitteet
- edistymisen seuranta ja arviointi, oppilaan mahdollisuus osoittaa osaamisensa eri tavoin, arviointitavat ja ajankohdat sekä oppilaan itsearviointi
- pedagogiset ratkaisut, kuten joustavat ryhmittelyt, samanaikaisopetus, opetusmenetelmät, opiskelustrategiat, työskentelytavat, kommunikointitavat, erityiset apuvälineet, oppimateriaalit ja muu tuki
- fyysiseen, psyykkiseen ja sosiaaliseen oppimisympäristöön liittyvät, oppilashuollolliset, ohjaukselliset tai muut ratkaisut
- erityistä tukea koskevan päätöksen mukaisten tulkitsemis- ja avustajapalveluiden, muiden opetuspalveluiden sekä tuki- ja kuntoutuspalveluiden järjestäminen ja eri toimijoiden vastualueet
- kuvaus oppilaan opetuksen järjestämisestä muun opetuksen yhteydessä ja/tai erityisopetuksen ryhmässä
- moniammatillisen yhteistyön kuvaus ja eri toimijoiden vastualueet
- kuvaus oppilaan koulukuljetusten järjestelyistä ja vastuista sekä kuljetusta odottavan oppilaan ohjauksesta ja valvonnasta
- oppilaan mahdollinen osallistuminen aamu- ja iltapäivätoimintaan ja kuvaus yhteistyöstä toiminnan järjestäjän kanssa
- yhteistyön toteuttaminen oppilaan ja huoltajan kanssa, huoltajan tarjoama tuki
- suunnitelman laatimiseen osallistuneet

HOJKS

Mikäli oppilas opiskelee yksilöllistetyn oppimäärän mukaan, HOJKSiin kirjataan edellisten lisäksi:

- luettelo niistä oppiaineista, joissa oppilaalla on yksilöllistetty oppimäärä sekä näiden oppiaineiden tavoitteet ja keskeiset sisällöt
- edistymisen seuranta ja arviointi, oppilaan mahdollisuus osoittaa osaamisensa eri tavoin, arviointitavat ja ajankohdat sekä oppilaan itsearviointi niissä oppiaineissa, joissa oppilas opiskelee yksilöllistetyn oppimäärän mukaan

HOJKS

Mikäli oppilas opiskelee toiminta-alueittain, HOJKSiin kirjataan edellä mainittujen yleisten kohtien lisäksi:

- kuvaus toiminta-alueittain opiskelevan oppilaan yksilöllisistä tavoitteista ja keskeisistä sisällöistä toiminta-alueittain
- edistymisen seuranta ja arviointi, oppilaan mahdollisuus osoittaa osaamisensa eri tavoin, arviointitavat ja ajankohdat sekä oppilaan itsearviointi toiminta-alueittain

Mallilomake perusopetuksen henkilökohtaista opetuksen järjestämistä koskevaa suunnitelmaa varten (HOJKS)

Kolme vaihtoehtoista mallilomaketta:

1. Oppilaalla ei yksilöllistettyjä oppimääriä
2. Oppilaalla yksilöllistettyjä oppimääriä
3. Toiminta-alueittain opiskeleva oppilas

http://www.oph.fi/saadokset_ja_ohjeet/ohjeita_koulutuksen_jarjestamiseen/perusopetuksen_jarjestaminen/103/lomakkeet_oppimisen_ja_koulunkaynnin_tukeen

Paikallisessa opetussuunnitelmassa määriteltävät asiat

- Oppimisen ja koulunkäynnin tuki, tuen rakenne ja järjestäminen, yleiset tavoitteet sekä eri tukimuotojen käytännön toteutus
- Tuen järjestämiseen liittyvä yhteistyö oppilaan ja huoltajan kanssa
- Henkilöstön keskinäinen yhteistyö ja yhteistyö oppilashuollon palveluista vastaavien ja muiden asiantuntijoiden kanssa liittyen
 - tuen tarpeen arviointiin
 - tuen suunnitteluun
 - tuen järjestämiseen
 - tuen käytännön toteuttamiseen

Kodin ja koulun välinen yhteistyö

Kodin ja koulun välinen yhteistyö

”Opetuksessa tulee olla yhteistyössä huoltajan kanssa.”
Pol 3 § 3 mom.

- Opetus ja kasvatus järjestetään yhteistyössä kodin kanssa siten, että jokainen oppilas saa oman kehitystasonsa ja tarpeidensa mukaista opetusta, ohjausta ja tukea.
- Huoltajalla on ensisijainen vastuu lapsensa kasvatuksesta ja siitä, että oppilas suorittaa oppivelvollisuutensa.
- Koulu tukee kotien kasvatustehtävää ja vastaa oppilaan kasvatuksesta ja opetuksesta kouluyhteisön jäsenenä
- Koulun on oltava yhteistyössä huoltajan kanssa niin, että hän voi osaltaan tukea lapsensa tavoitteellista oppimista ja koulunkäyntiä
- Kodin ja koulun yhteistyötä toteutetaan yhteisö- ja yksilötasolla.

Kodin ja koulun välinen yhteistyö

- Vastuu kodin ja koulun yhteistyön kehittämisestä on opetuksen järjestäjällä, edellyttää aktiivisuutta ja aloitteellisuutta sekä keskustelua ja tiedottamista.
- Lähtökohtana on eri osapuolten keskinäinen kunnioitus
- Yhteistyössä otetaan huomioon perheiden erilaisuus ja yksilöllisyys.
- Vuoropuhelua tukevia yhteistyömuotoja tulee kehittää koko perusopetuksen ajan ja erityisesti siirtymävaiheissa
- On tärkeää, että huoltajilla on mahdollisuus osallistua koulun kasvatustyön tavoitteiden asettamiseen, suunnitteluun ja arviointiin yhdessä opettajien ja oppilaiden kanssa.

Huoltajille annetaan tietoa

- opetussuunnitelmasta
- opetuksen järjestämisestä
- opintoihin liittyvästä arvioinnista
- oppilaan tuen tarpeista
- oppilaan tuen saannin mahdollisuuksista
- mahdollisuudesta osallistua
 - kodin ja koulun yhteistyöhön
 - kouluyhteisön hyvinvoinnin ja turvallisuuden edistämiseen
- oppilashuollon toiminnasta
- kouluyhteisön toimintamalleista ja tiedottamiskäytännöistä erilaisissa ongelma-, onnettomuus- ja kriisitilanteissa

Käsiteltäessä yksittäisen oppilaan tukeen liittyvää asiaa huoltajalle tulee antaa tietoa

- oppilasta koskevien tietojen käsittelyyn
 - tietojen saantiin ja niiden luovuttamiseen sekä
 - salassapitoon
- liittyvistä kysymyksistä.

Perusopetuksen päättövaiheessa huoltajalle tulee antaa tietoa ja mahdollisuus keskustella oppilaan jatkokoulutukseen liittyvistä kysymyksistä / ongelmista oppilaanohjaajan ja oppilashuollon eri asiantuntijoiden kanssa.

Paikallisen opetussuunnitelman laadinta

”Kodin ja koulun välistä yhteistyötä koskeva opetussuunnitelman osuus laaditaan yhteistyössä sosiaali- ja terveydenhuollon toimeenpanoon kuuluvia tehtäviä hoitavien viranomaisten kanssa.”
Pol 15 § 2 mom.

- Kodin kanssa tehtävän yhteistyön tavoitteet, toimintatavat (kouluyhteisön, luokan ja yksittäisen oppilaan tasolla), vastuut ja työnjako
- Huoltajien osallisuuteen sekä huoltajille tiedottamiseen liittyvät periaatteet
- Oppilaiden osuus yhteistyössä
- Poissaolojen seurantaan / luvattomista ilmoittamiseen liittyvät menettelytavat
- Yhteistyön toteutumisen seurantaan ja arviointiin liittyvät menettelytavat
- Menettelytavat yhteistyöhön liittyvissä ongelma- ja kurinpitotilanteissa.

Kiitos mielenkiinnostanne!